

**SAN PIETRU SAJJIED,
APPOSTLU U PAPA
LEJN IL-ĠUBLEW
TAL-1950 SENA
MILL-MARTIRJU
TIEGHU**

Fr Charles Buttigieg

“Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo aecclesiam meam.”
(Matthew 16:18)

Ġesù biddel l-isem ta' Xmun (bil-Grieg Sumeon) bin ġonna (kif insibu f'Mattew 16:17, bl-Aramajk: 'bar-Yonah', Yonah ifisser 'ħamiema') għal Pietru (isem li jfisser 'blata'; bl-Aramajk: 'kefa', 'cepas'; bil-Grieg: 'petra', ara Mt 10:1-4; Mk 3:13-19 u Lq 6:12-16, b'paragun mill-kelma oħra Griegi 'lithon' f'1 Piet 2:4). Skont l-Evanġelju apokrifu tal-Lhud missieru kien jissejjah ġwanni (yohanan) kif insibu ukoll f'xi okkażjonijiet fl-Evanġelju ta' San ġwann

(1:42 u 21:15). Pietru kien miżżewwęgħ u sajjied fil-ġħadira ta' Tiberija jew ta' Ĝennesaret jew fil-bahar tal-Galileja fil-Galileja; kien minn Betsajda (li tfisser 'dar tas-sajd' fin-naħha ta' fuq tal-ġħadira, ara ġw 1:44 u 12:21, din kienet mibnija mill-ġdid minn Filippu iben Erodi u kienet belt Griega, fil-qrib kien hemm ukoll 'Betsajda Ġulja') u wara mar joqgħod f'Kafarnahum (5km il-bogħod minn Betsajda) fejn kellha popolazzjoni daklinhar ta' 15,000 ruħ u Kristu għażlu biex ikun l-Ewwel Kap tal-Knisja u fdalu f'idjej l-imfietah tas-Saltna (ara Matt 16:18; 1 Kor 3:11; Ef 2:20; u 1 Piet 2:5-6). Betsajda, billi kienet belt kummerċjali, kellha influwenza Griega qawwija. Skont San Ĝwann 1:44 kien ħuh Indrija li ppreżentah għall-ewwel darba lil Gesù l-Messija. Huwa għarraf lil Kristu bħala l-Messija fl-istqarrija tal-fidi tiegħi f'Česarija ta' Filippi, imsemmija għal Filippu Erodi, (illum Paneion/ Banias) qrib il-muntanja Hermon: "Inti l-Messija..." (Mk 8:29, ara ukoll Matt 16:18). Tajjeb li nghidu hawnhekk li l-Ġħadira tal-Għallilea jew Kinneret (kinnor għaliex għandha forma ta' arpa) fejn kien jistad Pietru, ħuh Indrija u shabu (il-familja ta' Žebedew missier Ğakbu u Ĝwanni), hija twila 21 km u wiegħsa 13 km u fonda madwar medja ta' 85 pied u hija

għadira ta' ilma naturali u tibqa' nieżla fix-xmara Ĝordan. Josephus jikteb li kien hemm madwar 230 dghajsa tagħmel is-sajd f'dan l-ilma specjalment għall-ħuta 'Tilapia' ('Tristramella simonis'). Il-ħuta l-oħra 'Sfamnun' (catfish) kienet meqjusa bħala mniggħsa u riferita bħala 'serp'. Fis-sena 2013 fil-qiegħ tal-ġħadira fin-naħat tal-iskavi ta' Khirbet Kerak instabel piramida misterjuža tal-ġebel tas-sena 2000 Q.K. Pietru kien dejjem ma' Gesù fl-iktar mumenti partikulari bħal dak tat-Trasfigurazzjoni u tal-Getsemani. Bħala bniedem dghajjef čahad lil Kristu fil-passjoni għal tliet darbiet imma mill-ewwel nidem. Kien l-ewwel apostolu li daħal fil-qabar ta' Kristu. Għandna żewġ ittri kanoniċi minn tiegħi. Huwa pprietka fil-Palestina, f'Antiokja tas-Sirja fejn kien l-ewwel isqof ta' din il-komunità, fejn id-dixxipli ta' Kristu bdew jissejħu nsara, fl-Asja Minuri, fil-Grecja u wara sar Isqof ta' Ruma u l-Ewwel Papa. B'rabta mal-primat ta' Pietru nsibu dan it-tagħlim ta' *Primatus Petro Datur, hanc Petri unitatem u Cathedra Petri ta' Ciprijan ta' Kartaghi. Didimu jsejjah lil Pietru bħala mexxej (bil-Grieg: coryphaeus), waqt li San Ambrogħi ta' Milan għandu l-frażi famuža: ubi ergo Petrus ibi ecclesia: ubi ecclesia nulla mors sed vita aeterna.*

Dati marbuta mal-ħajja ta' San Pietru huma li fis-sena 42 W.K. huwa kien Ruma (l-istoriku Ewsebju jikteb li huwa kien Ruma taħt ir-renju ta' Klawdju li kien beda mis-sena 41 A.D.), kien ġie arrestat imbagħad meħlus mill-habs; fis-sena 46 kien Ĝerusalem, fis-sena 48 kien ġewwa Antiokja, fis-sena 49 reġa' kien Ĝerusalem għall-Konċilju u wara reġa' mar Ruma. Żgur li qabel is-sena 49 W.K., f'Ruma, kien midħla ta' Akwila u Priska u tad-dar (*domus ecclesiae*) tagħħhom fejn illum hemm il-Knisja ta' Santa Priska tal-5 seklu. Nafu li l-familja aristokratika Pudens li kienet toqgħod fuq l-gholja Esquilina, fejn illum hemm Santa Pudenziana, kienet għenet ħafna lil San Pietru. Skont Tertulljanu f'*De Baptismo* jgħid li San Pietru kien jgħammed ġewwa Ruma fix-xmara Tevere. Ha l-martirju f'Ruma fuq l-gholja tal-Vatikan bit-tislib b'rasu 'l-isfel madwar is-sena 64 W.K (għalhekk fis-sena 2014 niċċelebraw il-1950 sena tal-martirju tal-Ewwel Papa, bil-probabilità kbira wkoll li kienet l-istess sena tal-martirju ta' San Pawl). Il-post tal-martirju huwa indikat bħala l-pjazza ta' San Pietru fil-ġenb fejn kien hemm iċ-Cirku ta' Gajju u Neruni. Skont l-arkoologa Margherita Guarducci, li mietet recentament fl-ek-ta' 92 sena, u li bdiet tagħmel l-iskavi fin-nekropolji

fil-Bažilika tal-Vatikan imqabba mill-Papa Pawlu VI, liema skavi kienu bdew sa mill-1940; San Pietru ġie imsallab fit-13 ta' Ottubru fl-okkażjoni tal-festa ta' *Die Imperii* tal-Imperatur Neruni fis-sena 64 W.K. fl-okkażjoni tal-10 sena mill-ħatra tiegħu (kif kien qal Taċitu u l-Papa Klement fl-bidu tal-Knisja, b'kuntrast ma' Ewsebju u Ġirolmu li ġew wara u li jiktbu s-sena 67).

Is-sena 64 W.K. immarkat il-bidu tal-persekuzzjoni tal-Insara mhux iktar issa mil-Lhud, bħalma naraw fil-ġrajjiet tal-Attī tal-Appostli imma mill-Imperatur Ruman innifsu Neruni. Dan, wara l-istraġi tal-hruq tal-belt imperjali ta' Ruma fid-19 ta' Lulju tas-sena 64 li għalih tefat-tort ingustament fuq l-Insara. Dan il-hruq ta'

Ruma, fejn kienu nqedu għal kollex għaxar kwartieri mill-erbatax li kienu jeżistu fil-belt, kien mibdi minn Neruni nnifsu sabiex inkun jiusta' jagħmel proġetti għall-glorja tiegħu. Fil-fatt, Neruni fis-snin 67 u 68 kien involut ħafna fil-Greċċa, spicċa fis-sena 68 u fis-sena 69 kien hemm erba' imperaturi: Galba, Otone, Vitellio u Vespazjanu.

Margherita Guarducci kienet sabet il-kelmiet miktuba bil-Grieg *Petros eni - Pietru qiegħed hawn*. Dan l-avveniment storiku kien mħabbar b'mod definittiv u b'ferħ kbir mill-Papa Pawlu VI fis-26 ta' Gunju 1968. Il-qabar tiegħu jinsab eżattament taħt l-artal tal-Bažilika tal-Vatikan l-ikbar knisja fid-dinja li taf il-bidu tagħha fis-sena 333 fl-era ta' Kostantinu.

Insibu fil-Palestina s-Santwarju tal-Primat ta' Pietru, mibni fl-1934 fuq il-ġebla magħrufa bhala *Mensa Christi* fejn Ĝesù wara l-qawmien deher lil Pietru u talbu biex jirgha n-nagħaq tiegħu. Skont it-tradizzjoni din il-Knisja hija mibnija fuq il-pedamenti tad-dar vera li kellyu San Pietru. Hemm ukoll il-knisja ta' San Pietru in Gallicantu fejn Pietru čahad lil Kristu. F'Antakya fit-Turkija (fil-Bibbja: 'Antijokja tas-Sirja') insibu l-eqdem 'għar-knisja iddeddikata lil San Pietru: *Knisset Mar Semaan Kefa tat-tielet jew ir-raba' seku*. B'rabta ma' San Pietru nsibu wkoll il-knisja ta' San Pietru u San Pawl *Petrova crkva* f'Stari Ras, Novi Pazar fis-Serbia li taf il-bidu tagħha fir-raba' seklu u l-Bažilika *Saint Pierre aux-Nonnains*

f'Metz fi Franza ta-sena 380. Fl-1968 kienet instabet id-dar - *domus-ecclesia* ta' San Pietru ġewwa Kafarnahum. Fl-arti Kristjana Pietru *kepha* għandu rabta ma' Mosè li ħareg l-ilma mill-blata - *petra*. Il-Festa liturgika tiegħu hija flimkien ma' San Pawl l-Appostlu tal-Ğnus, fid-29 ta' Ĝunju.

L-ittri kanoniċi ta' San Pietru huma tnejn. Hemm kitbiet oħra attribwiti lil San Pietru imma dawn huma meqjusa bħala apokrifi. L-Ewwel Ittra ta' San Pietru, għalkemm hija indirizzata lill-komunitajiet nsara ta' Pontu, Galazja, Kappadoċja, Asja u Bitinja, hija meqjusa bħala 'ittra ġenerali' miktuba madwar is-sena 63 W.K. ġewwa l-belt ta' Ruma għall-Knisja kollha, għall-insara kollha mxerrdin speċjalment fl-Asja Minuri. F'dawn il-komunitajiet kien hemm insara ta' origini Lhudija kif ukoll pagana. Aktarx inkitbet fi żmien Neruni meta l-persekuzzjoni aktar sistemizzata ta' Djoklezzjanu u Trojanu kienet għadha ġejja. Xi wħud mill-biblisti jikbtu li hija prietka batteżimali. Sa mill-bidu nett Klement Ruman jikkwota lil din l-ittra importanti. Fiha nsibu enfasi fuq id-dinjità ta' dawk kollha li jħaddnu r-religion l-ġdidha mwaqqfa minn Kristu. Titkellem dwar id-dmirijiet tal-ħajja nisranija u l-imġiba tan-nisran fid-din ja pagana. Tkompli tgħid ukoll, li huma jissieħbu mat-tbatijiet ta'

Kristu meta jgħaddu mill-prova tat-tbatija speċjalment dik tal-persekuzzjoni u li wara din it-tbatija hemm tassew wirt imhejji għalihom (ara 1,1 u 5,12). Huwa jgħalleml dwar is-salvazzjoni, dwar il-miġja ta' Kristu, il-filjolanza tan-nisrani, u fuq kollox dwar il-poplu ġdid ta' Alla fil-knisja u t-tbatija tan-nisrani.

Rigward it-tieni ittra, insibu li għandha rabta kbira ma' San Pietru u nkitbet qabel il-qedra ta' Ĝeruselemm. Din l-ittra għandha ġafna xebħ mat-tagħlim ta' San Pawl u t-tagħlim fl-ittra ta' San Guda. Hijha tgħallem dwar il-ħajja tan-nisrani u twissi kontra l-għalliema foloz u l-valur tal-Kotba Mqaddsa (1:19-21). Teżisti kitba oħra attribwita lil San Pietru imma din mhix kanonika bħall-Apkalissi ta' Pietru, il-Vanġelu ta' Pietru, il-Predikazzjoni ta' Pietru, l-Attu ta' Pietru, l-Attu ta' Pietru u Pawlu, il-Passjoni ta' Pietru u Pawlu u l-Martirju ta' Pietru.

B'hekk tajna ħarsa lejn il-biografija u t-tagħlim ta' San Pietru Apposlu u l-Ewwel Papa: "Jiena tlalt għalik, biex il-fidi tiegħek ma tigħix nieqsa. Int mbagħad, meta terġa' lura għas-sewwa, wettaq lil hutek" (Luqa 22:32).

Bibliografija

Allison, D.C., "Cephas and Peter: One and the Same", in *JBL* 111 (1992) 489-495.

Bockmuehl, M., "Simon Peter's Names in Jewish Sources", in *Journal of Jewish Studies* 40 (2004).

Cassidy, R., *Four times Peter: Portrayals of Peter in the Four Gospels and at Philippi*, Collegeville 2007.

Cullmann, O., "Petros, Kéfas", in *TWNT* 6 (1956) 99-112.

Guarducci, M., "La data del martirio di Pietro", in *30 Giorni* 14 (marzo 1996) 79-82.

Grogan, G., "New Testament Christology or New Testament Christologies?", in *Themelios* 25, 60-73.

Govier, G., "Biblical Archaeology's top ten discoveries of 2013", in *Christianity Today* (December) 2013.

Lowe, J., *Saint Peter*, London 1956.

Mantey, J.R., "New Testament facts about the Apostle Peter", in *JETS* 21 (1978) 211-212.

Pixner, B., *Con Gesù attraverso la Galilea secondo il Quinto Vangelo*, Rosh Pina (Israel) 1997.

Ricciardi, G., "Perchè la data del martirio di Pietro è fissata al 67", in *30 Giorni* 14 (marzo 1996) 82.

Rudman, D., "The significance of the phrase 'fishers of men' in the synoptic gospels", in *Irish Biblical Studies* 26 (2005) 106-118.

Strickert, F., "Why the fishing town Bethsaida is not found along the shore of the Sea of Galilee", in *The Bible and Interpretation* (2011) 1-20.

Wenham, J., "Did Peter go to Rome in AD 42?", in *Tyndale Bulletin* 23 (1972) 94-102.